

Pressemelding 27.09.2012

RAFTOPRISEN 2012 TIL NNIMMO BASSEY FRA NIGERIA OG HANS KAMP FOR GRUNNLEGGENDE MENNESKERETTIGHETER KNYTTET TIL KLIMA OG MILJØ KLIMAOFRENES UTRETTELIGE FORSVARER

Raftoprisen 2012 tildeles Nnimmo Bassey fra Nigeria for hans mangeårige kamp for menneskers rett til liv, helse, mat og vann i en verden preget av komplekse og truende klimaendringer og store miljøødeleggelser. Bassey viser hvordan menneskerettighetene gir viktig beskyttelse mot konsekvensene av klimaendringene. Han knytter menneskerettigheter til klima ved å påpeke at klimaendringene rammer verst jordens mest sårbare mennesker, som i tillegg er de som har bidratt minst til problemet.

Ved å gi Raftoprisen til Nnimmo Bassey understreker Raftostiftelsen viktigheten av å vise at klima- og miljøutfordringene også har en menneskerettslig side. Menneskerettighetserklæringen slår fast at "enhver har rett til liv" (Art. 3). En slik påminning er nødvendig etter at disse spørsmålene mistet mye oppmerksomhet med skuffelsen over FNs internasjonale klimakonferanse i København i 2009 (COP15) og de årlige påfølgende FN-konferansene.

Denne teksten er et utdrag fra Raftostiftelsens begrunnelse. Hele begrunnelsen finnes i pressepakkens papir som deles ut på pressekonferansen torsdag 27. september, kl 10.00 og digitalt på www.rafto.no

Nnimmo Bassey – et klart standpunkt for menneskerettigheter

Nnimmo Bassey (54) er utdannet arkitekt og på 1980-tallet engasjerte han seg i menneskerettighetssaker som styremedlem i Nigeria's Civil Liberties Organization. I 1990 ble han vitne til nigerianske militære styrkers angrep på landsbybefolkningen i Umuechem, etter et fredelig opprop mot oljeindustriens miljøødeleggelser. Kampen førte til flere titalls drepte og en nedbrent landsby. Dette ble et vendepunkt for Bassey. I 1993 var han med å etablere Environmental Rights Action (ERA).

I en av ERAs feltrapporter (23.10.11) beskrives konsekvensene av et oljeutslipp ved Ikebiri elven i Nigeria, der fiske og jordbruk er viktigste leveveier. Landsbyboeren Ayibaditimi Adikoko forteller: "Hele sumpområdet var ødelagt av olje. [...]. Jeg kunne ikke engang puste der, måtte holde en klut for nesen for ikke å bli syk. I noen områder så jeg ikke vann i det hele tatt. Alt du ser er olje. Og du ser ingen levende fisk eller dyr. Jeg så bare død fisk som fløt rundt. Vi kan ikke lenger bruke dette området til noe som helst. [...]. Og vi har ikke hørt noe om at området skal renses."

Klimarettferdighet

FNs høykommissær for menneskerettigheter påpeker i en rapport om menneskerettigheter og klima (2009) at konsekvensene av de globale klimaendringene er svært ujevnt fordelt. De rammer hardt fattige land og det er også disse som har bidratt minst til ødeleggende CO₂-utslipp og menneskeskapte klimaendringer. Dette er et kjernepunkt i Nnimmo Basseys arbeid for å fremme klimarettferdighet.

Nnimmo Bassey støtter seg på vitenskapelige resultater og FNs klimapanel (IPCC) når han påpeker at menneskers aktivitet påvirker klimaet og fører til global oppvarming. For ham er atmosfæren et globalt fellesområde som alle har ansvar for, men som rike stater og store selskaper er i ferd med å ødelegge ved store utslipp av drivhusgasser fra forbrenning av fossilt brensel som olje, gass og kull.

Hans mål er at lokalsamfunn skal ta bærekraftige valg med et sunnere forbruksnivå, og at rike land skal gi fattige land kompensasjon for at de ikke utvinner alle sine ressurser. Multinasjonale og store selskaper skal pålegges å ta hensyn til menneskerettigheter og miljø. Han mener at rike land har en "klimagjeld" som må tilbakebetales til dem som har bidratt minst til klimaendringene.

“Africa needs soil, not oil”

Nnimmo Bassey peker på den uretten Afrika har måttet tåle gjennom måten den rike verden i mange år har utnyttet kontinentets store fossile ressurser på. “Africa needs soil, not oil”, sier han. Oljeutslipp og gassavbrenning har bidratt til uopprettelige skader i Nigerdeltaet. Forventet levealder i Nigerdeltaet er 41 år, mens gjennomsnittsalderen i landet er 48 år. Den nigerianske regjeringen har rapportert mer enn 3 200 utslipp mellom 2006 og 2010. Flere av disse er aldri blitt fjernet og få har ført til rettferdig kompensasjon.

Tenke globalt – handle lokalt

Nnimmo Bassey viser i praksis hva parolen "Tenke globalt, handle lokalt" er verdt. Han mobiliserer verden rundt for å motivere andre til å bidra i den globale kampen for menneskerettigheter. I tillegg bruker han mye tid på grasrotnivå i sitt eget land for å lytte til og lære av lokalbefolkningens tanker og fortellinger.

Gjennom en årrekke har han stått på lokalbefolkningens side og hjulpet dem å kjempe for deres rettigheter. Blant annet gir han vitneforklaringer i rettsapparatet. En større sak rettet mot skadene forårsaket av gassavbrenning ble vunnet i Nigeria (2005). Bassey ga vitneforklaring i en høring i senatet i USA (2008) om lokalbefolkningens mangel på rettssikkerhet overfor oljeutvinnende selskaper og om disses bruk av nigerianske militære styrker for å slå ned lokale protester. En annen stor oljeutvinningssak skal opp i Haag i oktober 2012.

Bassey har siden 1996 ledet Oilwatch Africa som hjelper lokalsamfunn i flere afrikanske land til å kjempe mot ødeleggende aktiviteter knyttet til olje- og gassutvinning. I 2006 ble Oilwatch Africa utvidet til Oilwatch International for Sør-Amerika og Sørøst-Asia.

Bassey har siden 2008 ledet den verdensomfattende organisasjonen Friends of the Earth International (FoEI), med datterorganisasjoner i 76 land. FoEI arbeider med miljøspørsmål knyttet til menneskerettslige, sosiale og politiske sammenhenger og går slik langt utover det tradisjonelle bevaringsperspektivet i ulike miljøbevegelser

Klimaødeleggelser er brudd på menneskerettighetene

Nnimmo Bassey tildeles Raftoprisen 2012 for sitt utrettelige arbeid for å gjøre verden bevisst på den menneskerettslige siden av klima- og miljøutfordringer generelt og på det afrikanske kontinentets situasjon spesielt. Han kjemper for lokalbefolkningers rettigheter til liv, helse, mat og vann i deres sårbare situasjon. Han viser at underprivilegerte grupper er spesielt utsatt for klimaendringer og miljøødeleggelser.

FNs høykommissær for menneskerettigheter påpeker at alle stater er bundet av internasjonal lov til å sikre enkeltindivider mot følgene av klimaendringene. Klimaendringene er et globalt problem som overskrider landegrensene. Når det internasjonale samfunnet ikke har klart å bli enig om de nødvendige avtalene for å begrense klimaendringene, mener Raftostiftelsen at FNs menneskerettighetserklæring pålegger statene å arbeide for å håndtere og motvirke klimaendringer på en måte som sikrer enkeltmenneskers grunnleggende rettigheter over hele verden. I dette tilfellet vil vi understreke at:

- Det påligger den nigerianske staten et spesielt, menneskerettslig ansvar for å hindre at miljøødeleggelser i forbindelse med oljeutvinning i Nigerdeltaet fratar lokalbefolkningen deres rettigheter til liv, helse, mat og vann.
- Det påligger internasjonale selskaper, som opererer i Nigeria, et ansvar for å forhindre at miljøødeleggelser i forbindelse med deres virksomhet fratar lokalbefolkningen deres rettigheter til liv, helse, mat og vann. Dette ansvaret er uavhengig av den nigerianske statens evne til å sikre sine borgeres rettigheter.
- Det påligger alle stater et menneskerettslig ansvar for å arbeide for å forhindre menneskeskapte klimaødeleggelser som har negativ effekt på menneskers grunnleggende livsvilkår i et globalt perspektiv. Alle stater har plikt til å bidra til at retten til liv, helse, mat og vann sikres på hele kloden. Som Nnimmo Bassey understreker, hviler dette ansvaret spesielt tungt på den mest privilegerte delen av jordens befolkning.

Raftostiftelsen, Bergen, onsdag 15. august 2012

Raftoprisen deles ut søndag 4. november 2012, kl.18.00-19.00 på Den Nationale Scene (DNS) i Bergen.

KILDER:

Environmental Rights Action (ERA), Nigeria: <http://www.eraaction.org/>

Friends of the Earth International (FoEI): <http://www.foei.org/>

Om oljeutslipp i Nigeria: <http://usaidlandtenure.net/usaidltprproducts/country-profiles/nigeria>

Feltrapport fra ERA: <http://www.eraaction.org/component/content/article/342>

Mer om Nnimmo Bassey:

<http://www.foei.org/en/media/resources-for-journalists/nnimmo-bassey-photos>

<http://www.greensolutionsmag.com/?p=2043>

<http://www.eraaction.org/news/139-nnimmo-bassey-elected-chair-of-friends-of-the-earth-international>

<http://blogg.amnesty.no/>

<http://milieudefensie.nl/english>

Reportasje fra COP15-konferansen i København, 2009:

<http://www.bt.no/nyheter/utenriks/Aktivister-raser-mot-utestenging-1941154.html>

Intervjuer med Nnimmo Bassey i Durban under COP17-konferansen, desember 2011:

- *Mercury*: <http://www.iol.co.za:80/mercury/quest-for-a-better-life-in-africa-1.1187600>

- *Bergens Tidende*, 09.12.2011, artikkel av Atle Andersson

- *Democracy Now*:

http://www.democracynow.org/2011/12/6/at_durban_summit_leading_african_activist

Intervju med Nnimmo Bassey på bokmessen i Frankfurt, 2011:

<http://www.dw.de/dw/article/0,,15455331,00.html>

Inge Amundsen (CMI), *Good Governance in Nigeria A Study in Political Economy and Donor Support*, Norad report: Discussion 17/2010:

<http://www.cmi.no/publications/publication/?3783=good-governance-in-nigeria>

<http://www.cmi.no/research/project/?1642=who-rules-nigeria>

Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the relationship between climate change and human rights:

<http://www.ohchr.org/EN/Issues/HRAndClimateChange/Pages/Study.aspx>

IPCC Special Report: Managing the Risks of Extreme Events and Disasters to Advance Climate Change Adaptation (2011, engelsk):

http://www.ipcc.ch/publications_and_data/publications_and_data_reports.shtml#2